

زکات مال

زکات فطره (بدن)

زکات بر چه کسی واجب است؟ (شرایط زکات دهنده)

اهوالی که زکات بر آن واجب است (نه چیز در سه دسته)

انعام ثلاثة

شرایط تعلق زکات به انعام ثلاثة

زکات مال

دوم: سائمة بودن عرفا

سائمة در اصل لغت به معنای چریدن است و در اینجا (در کتاب زکات) چریدن و تغذیه از غیر ملک مالک مراد است چریدن در میان های که مالکی ندارد) در مقابل معلوفه که مراد تغذیه از ملک مالک است.

ملک سائمة بودن چیست؟ ملک صدق عرف است بنابراین اگر در یک سال یک مرتبه یا در یک ماه یک مرتبه از ملک مالک یا چریدن در زمین مالک تغذیه کند از سائمة بودن خارج نمی شود (معلوفه به آن صدق نمی کند).

ملک معلوفه بودن چیست؟ اینکه مالک از ملک خودش حیواناتش را تغذیه کند یا او را در زمین خودش بچراند یا گیاهان سبز ناری را برای حیواناتش کشت کند.

ایا اگر زمینی را برای چریدن حیوانات از گیاهان خودرو اجاره کند به آن معلوفه صدق می کند؟ خیر به چریدن در زمین اجاره ای معلوفه صدق نمی کند بلکه سائمة است و زکات دارد.

ایا باج دهی به ظالمی که مانع از چریدن حیوانات (در غیر زمین مالک) است موجب صدق معلوفه بودن است؟ خیر چنین حیوانی سائمة است و زکات دارد.

ایا فرقی میان معلوفه شدن حیوان به دلیل عذری مانند برف و باران یا معلوفه شدن آن بدون هیچ عذری هست؟ خیر.

ایا حیوانی که از علف های متعلق به فرد دیگری غیر از مالک حیوان تغذیه کرده (بدون اینکه مالک چیزی به آن فرد بپردازد) معلوفه است یا سائمة؟ فیه وجهان.

معلوفه است چرا که عرفا به آن سائمة صدق نمی کند پس چنین حیوانی معلوفه است و زکات ندارد علی اجود القولین.

سائمة است چرا که حکمت سقوط زکات در معلوفه هزینه هایی است که به عهده مالک است و در این جا هزینه ای به عهده او نیست پس چنین حیوانی سائمة است و زکات دارد.

معلوفه است چرا که عرفا به آن سائمة صدق نمی کند پس چنین حیوانی معلوفه است و زکات ندارد علی اجود القولین.

یعنی در تمام سال برای کارهایی مثل بازرگی بکار گرفته نشده باشد پس اگر کاری باشد ولو در بعض سال به آن زکات تعلق نمی گیرد اگر چه سائمة باشد.

سوم: کاری نبودن عرفا

معلوفه است چرا که عرفا به آن سائمة صدق نمی کند پس چنین حیوانی معلوفه است و زکات ندارد علی اجود القولین.

سائمة است چرا که حکمت سقوط زکات در معلوفه هزینه هایی است که به عهده مالک است و در این جا هزینه ای به عهده او نیست پس چنین حیوانی سائمة است و زکات دارد.

معلوفه است چرا که عرفا به آن سائمة صدق نمی کند پس چنین حیوانی معلوفه است و زکات ندارد علی اجود القولین.

یعنی در تمام سال برای کارهایی مثل بازرگی بکار گرفته نشده باشد پس اگر کاری باشد ولو در بعض سال به آن زکات تعلق نمی گیرد اگر چه سائمة باشد.

چهارم: گذشت یک سال

سال در باب زکات به گذشتن یازده ماه قمری محقق می شود سال در کتاب زکات) پس با پایان ماه یازدهم و ورود به ماه دوازدهم وجوب محقق می شود اگر چه ماه تمام نشده باشد.

تمره نزع در بحث مستقر شدن وجوب با ورود به ماه دوازدهم یا پایان ماه دوازدهم.

بنابر قول به وجوب متزائل زکات در ماه دوازدهم اگر شرایط وجوب مختل شود (برای نمونه با تلف حیوانات تعداد حیوانات از نصاب کم تر شود) مالک می تواند عین مال را از قایض (دریافت کننده زکات) طلب کند در صورتی که عین مال باقی باشد و اگر عین مال باقی نباشد اما قایض عالم به مختل بودن شرایط وجوب زکات بوده باید قیمت آن یا مثل آنرا بپردازد کما اینکه در هر دفعه معجل پرداختن زکات قبل از وقت وجوب به شکل قرض مثلا با قبضی که بدون قصد قرینت انجام شود مالک می تواند مالش را از قایض طلب کند.

صاحب مدارک (مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام) وجوب با ورود به ماه دوازدهم مستقر می شود.

شاهد اول و ثانی: وجوب زکات با ورود به ماه دوازدهم وجوب متزائل است و در صورتی مستقر می شود که تا پایان ماه شرایط وجوب زکات باقی باشد.

بنابر قول به وجوب متزائل زکات در ماه دوازدهم اگر شرایط وجوب مختل شود (برای نمونه با تلف حیوانات تعداد حیوانات از نصاب کم تر شود) مالک می تواند عین مال را از قایض (دریافت کننده زکات) طلب کند در صورتی که عین مال باقی باشد و اگر عین مال باقی نباشد اما قایض عالم به مختل بودن شرایط وجوب زکات بوده باید قیمت آن یا مثل آنرا بپردازد کما اینکه در هر دفعه معجل پرداختن زکات قبل از وقت وجوب به شکل قرض مثلا با قبضی که بدون قصد قرینت انجام شود مالک می تواند مالش را از قایض طلب کند.

و دلیلهم صحیح الفضلاء (الی ان قال : إذا دخل الشهر الثاني عشر فقد حال علیه الحول، و وجبت علیه فيها الزکاة).

خبر زرارة عن أبي جعفر عليه السلام (لا یزکی من الإبل و البقر و الغنم إلا ما حال علیه الحول).

ذهب الشهدان و الکركي و العیسی الی الثاني لأن ما دل علی اعتبار السوم و غیره فی الحول ظاهر فی تمام الحول فالجمع بینة و بین هذا الخبر بحمل هذا الخبر علی الوجوب المتزائل، و ذهب سید المدارک و الإیضاح و هو المنسوب الی ظاهر الفتاوی الی الوجوب المستقر عند مضی أحد عشر شهرا لظاهر الخبر المتقدم و هو الأقوی.